

„Vendégségben Bóbitánál”¹

Csoport: óvodások, alsó tagozatosok, felső tagozatosok

(Lehet, hogy más-más korcsoport az óravázlat más-más adaptációját kívánja... Ez az óra legalább annyira szól az aktuális csoportról, annak viszonyairól, dinamikájáról, mint a Weöres-versről – vö.: tanulási terület – ezért is van a tág korosztályi ajánlás. A legemlékezetesebb Bóbita megjelenítések, a „Forró szék”-es szakaszban, felnőttképzésekhez kötődnek. Kecskeméten Kunné Darók Anikó – azóta országosan elismert óvodapedagógus, drámatanár – egy reformpedagógiai tudással felvértezett tündért hozott, míg egy vajdasági hétvége Bóbitája fekete bőrdzsekis, deviáns vadócként jelent meg.)

Körülmények:

tér: osztályterem, középén kialakítható játéktérrel

idő: két tanóra

eszközök: csomagolópapír, színes rajzeszközök, CD-lejátszó, kendő, előre megírt „meghívólevél”

Tanulási terület: Weöres Sándor gyerekversei; a csoporttagok együttműködési és döntéshozatali készsége; gyakorlatok, játékok, társművészetek alkalmazása a komplex drámában

Téma: Egy képzeletbeli erdő lakói meghívást kapnak Bóbitától, a tündértől, születésnapi mulatságára. Közösén döntenek a meghívás felől, és kalandok után találkoznak meghívójukkal.

Fókusz: Mit tesz egy csoport, ha rendkívüli meghívót kap ?

Vagy: Hogyan készülünk egy igazi tündérrel való találkozásra?

Szerepek: tanulóknak - a mesebeli erdő lakói; ill. „Bóbita”

tanárnak - narrátor ~ mesélő; csoporttag; Bóbita várának kapuőre

¹ TÖRÖK László: Vendégségben Bóbitánál. *Drámapedagógiai Magazin* 19. 14-17.

Az óra menete

(A bemelegítő, ráhangoló rész ízlés, egyéni arányérzék, csoport igénye szerint levezetendő. Mivel tulajdonképpen versfeldolgozó óráról van szó, én ritmus és rímjátékokat javasolnék leginkább, pl.: „Ritmus-párbaj”; „Karmester”; „Névkaptár” alliteráló nevekké stb. Az ismert játékkönyvek, saját gyakorlatunk elegendő példával szolgálnak.)

1. Narráció, némajelenet

A tanár mesélni kezd a csoportnak egy történetet egy mesebeli erdőről, ahol az erdőlakók – a játszókkal megegyező életkorú gyerekek – is élnek. A narráció során mindig **'megépül'** valami **a kontextusból**, az erdő fái, állatai, a tisztás, a hajlék, ahol az erdőlakók laknak, most éppen ébrednek, lepkét kergetnek a réten stb. Mindent a játszók elevenítenek, jelenítenek meg saját testükkel, mozdulataikkal. Amikor egy kép, egy látvány kész, mértéke kitelt, a tanár **radírozó mozdulatot** tesz és mindenki visszaül a játéktér szélére. Majd, az eddigieket közös megegyezésnek véve, vár az újabb narratív elemre.

(Ezt a technikát Jonothan Neelands kurzusán láttam, az alapján építettem be a saját gyakorlatomba ! A „radírozós jelenet” tanári narrációja tudatos szerkezetű. Célja, hogy egy feszültséget hozzunk be a csoport életébe, amely később majd döntéshelyzet elé állítja őket. A rendhagyó kontextus építés főbb elemei: az erdőlakók életterének kijelölése, „belakása”; egy eddig sosem látott madár követése mindenféle akadályokon [mocsár, gyorsfolyású patak, bozótos stb.] át; érkezés egy hatalmas , titokzatos sziklatömbhöz, amely akár vár is lehetne; csalódott hazaérkezés a tisztásra)

2. Narráció; levél - üzenet; a tanár szerepben

A tanár elmeséli, hogy az erdőlakókat a csodás madár követése óta foglalkoztatja az a bizonyos szikla. Most is éppen a tisztáson üldögelnek szótlanul, amikor újra felbukkan az a titokzatos madár, csőrében valami **levélfélével**. A földre hullott levélért a tanár megy oda, s amikor jön vissza, kezében az „ERDŐLAKÓKNAK” „Feladó: Bóbita” feliratú borítékkal, már az egyik csoporttag szerepébe lépve gyűjti maga köré a többieket, hogy **olvassák** el együtt a levelet.

(Alsós csoport esetében egy aprócska alkalom a blattoló olvasás gyakorlására.)

„Erdőlakók! Kedves Ismeretlenek !

Ti nem láthattatok engem, de én láttam elkeseredett arcotokat váram zárt kapuja előtt. A tündérvárakban az a szokás, hogy földi halandók csak kivételes napokon tartózkodhatnak falai között.

Nos, születésnapom igazán ilyen alkalomnak számít, ezért, jó apám engedélyével, szeretettel meghívlak Benneteket születésnapj mulatságomra.

Ha úgy döntötök, hogy igazán kíváncsiak vagytok rám, és vállaltok az úton rátok leselkedő veszélyeket, a mai naptól számított hetedik kakaskurjantás után várlak Benneteket !!

Bóbita

tündérkisasszony „

(A levélbe igyekeztem belekódolni a drámaóra további motivációit, amolyan dramaturgiai impulzusokat. A „minket figyelnek - mi nem látunk senkit” - helyzet már önmagában is elég feszültség, bár az órát nem főbiafejlesztésre szántam. A Bóbita kijelölte időpont sűrítetté, szimbolikussá teszi az időkezelést. Ha nem jelenne meg a vázlatíró arcán rögtön önironikus mosoly az ilyen tudóskodó mondatok kapcsán, azt is mondhatnánk: a meghívó levél szakralizálja az erdőlakók hétköznapijait, így a dráma ezen a ponton a minden emberben benne élő univerzális ünnep- ill. szertartásigényre épít. Persze mindez – többek között – azért alakul így, mert a drámát tervező tanár Weöres Sándor Tündér c. versében azt a mozzanatot, hogy Bóbita táncol, s hogy szól a zene, egy ünnepi mozzanatként vette, s a gyerekeknek ezt kínálja meg, mint a saját versértelmezéséből eredő drámai helyzetet. Az óra további része döntéshelyzetet előlegez meg a csoport számára, amelyet potenciális veszélyek nehezítenek.)

Egyeztetés kezdődik: menjünk, ne menjünk? Valószínűleg a csoport egy emberként indulni akar. A drámatanárnak viszont van egy jó eszköze, hogy a kialakult, s talán túl gyors, nem túl mély konszenzust „kikezdje”, próbára tegye, elmélyítse, provokálja egy kicsit a csoportot, hogy még elkötelezettebbek legyenek saját döntésüket illetően, s hogy sztereotípiáikon túllépjenek. A tanár tehát csoporttagként, „bandatagként”, „az **ördög ügyvédjeként**” ’kötekedik’, s végül hagyja, hogy a csoport meggyőzze őt az útra kelés fontosságáról.

(Látható, érezhető, hogy nem verselemző óra zajlik. Egyik óravázlatomban sem az fog zajlani. A kiválasztott vers alapja, katalizátora egy drámai folyamatnak - értsd: a tanárral

folyó közös történetépítésnek, amely persze kölcsönhatásban áll a vers világával, képeivel, rejtett hálózatával !!)

3. Közös rajzolás és /vagy szerep a falon

Milyen lehet Bóbita, aki hív bennünket? A kérdést vizsgálva adódik két, különböző feszültséget jelentő forma.

A) A levéllel érkezett egy vers is, kottával együtt. (*A vers maga az alapműnek is számító Weöres-költemény, a Tündér.*) „Lantos” a legjobb zenész már meg is tanulta, és énekli (*CD-ről szól a Sebő Ferenc-féle délszláv kólóra emlékeztető dallamú vers*). Az erdőlakók mindegyike álmodott Bóbitáról, s most megpróbálják **lerajzolni** úgy, hogy aki ceruzát filctollat vesz a kezébe, csak addig rajzolhat – egy gesztus erejéig’, ahogy pl. Móka János tanította egy főiskolai drámatanár képzésen a **gesztus-rajz** technikát – amíg először felemeli a papírról a rajzeszközt. Azután másik erdőlakó következik, s csendben figyeli mindenki, mi fog kialakulni a közös rajzból. Közben „Lantos” rendületlenül játssza a Bóbita által küldött verset (*tulajdonképpen zajlik a „bemutató olvasás”, és a dalra később még szükség is lesz!*) A rajz valószínűleg absztrakt stílusjegyeket fog magán hordozni, tele elemezhető szimbólumokkal, a tudatalatti megnyilvánulásaival.

B) A sokat használt és közismert „**Szerep a falon**” – konvenció alkalmazásával sem egy művészi rajz létrehozása a célunk, hanem a tanári kérdésekkel irányított egyeztető beszélgetés során megszületendő képünk a tündérkisasszonyról.

4. Ötletroham; állókép

Ajándékot is illik vinni, ha vendégségbe megyünk. Hallgassuk végig a gyerekek ötleteit és /vagy kérjünk állóképeket arról, ahogy ki-ki az ajándékát készíti Bóbitának. Beszéltezzünk is mélyítő kérdéseinkkel. A tanárnak is van egy javaslata (*abból a fixa ideájából adódóan, hogy csoport játszik közösségről szóló történetet*), az erdőlakók közelében lakó „Pemizli mester” (*ismét egy lehetőség a tanárnak a szerepen belüli drámamunka irányítására*) segítségével készüljön egy olyan csoportos kép, egy **tabló**, amely közös életük egy meghatározó, fontos, boldog stb. pillanatát ábrázolja. Visszaszámolással létrejön egy állókép, majd ismétléssel rögzül, „hátha” szükség lesz még rá az óra folyamán.

5. „Szerencsére – sajnos „ improvizáció ²

A meghívó levél kalandos útról tesz említést. Most olyan forma következik, amely minden kalandot lehetővé tesz. Egyéb formáról lásd alább a jegyzetet !

Két kiscsoportot alakítunk. Egyik csoport a „sajnos” szóval kezdi a mondatát, a másik a „szerencsére” szóval reflektál gyorsan –a logika, a kreativitás remek tornájaként – az elhangzott mondatra. Olyan az egész, mintha egy év elteltével az erdőlakók egymás szavába vágva mesélnék valakinek a kalandos utat a várhoz. Pl.: ” Szerencsére, jó idő volt, mikor elindultunk / sajnos, hamar viharba keveredtünk / szerencsére a vihartól síkos lett a hegyi lejtő, így gyorsabban csúsztuk lefelé ... „ stb. Biztassuk a játszókat a gyors, spontán reakciókra, s az ismert meseelemek, mindenféle **fantáziakép** bátor alkalmazására!

(Ez persze csak az egyik módja a kalandok imitálásának. Lehet, hogy fizikailag kényelmes, de a képzeleti energiákat igencsak igénybe veszi. Ha csoportunk igényei, adottságai, a tér lehetőségei mást sugallnak, állítsunk össze egy akadálypályát, egy 'kommandós-kiképzés' részleteit, és dolgoztassuk meg az erdőlakókat valóságosan is. Hiperaktív csoportok, sporttagozatos drámajátósok előnyben !)

6. Narráció; a tanár szerepben; játékok alkalmazása

Ha jól figyelünk, hálás végszót kaphatunk az előző gyakorlatban. Az erdőlakók újra a sziklavárhoz értek – szól a tanári narráció. Ott egy szigorú kapuőr várt rájuk, övében egy színes kendővel, Bóbita kendőjével, a hatalom szimbólumával. Bóbita jelenlétének hiányában annak tartozik mindenki engedelmességgel, akinél a kendő van. Amire eddig elérünk a **narrációval**, már övünkben a kendő, s a **drámai mód**ba áttérve fogadhatjuk a vár felvonóhídja előtt fáradtan üldögélő erdőlakókat a „várőr” szerepében.

(Miként most is, úgy az egész dráma folyamán bánjunk a lehető legegyszerűbben a térmeghatározással. A narratív vagy drámai szövegekben elrejtett információk, pontos és érthető, tájoló mozdulatokkal társulva elegendőek a csoport fiktív térben történő elhelyezéséhez, mozgatásához.)

A mesedramaturgia ismert szabályai, és Bóbita szeszélye folytán az erdőlakóknak most még **három próbát** kell kiállniuk, amelyeket a „szembenálló hatalmi” és a „közvetítői” státusz ötvöződéséből adódó helyzetében a „várőr” ismertet velük.

² David BOOTH - Charles LUNDY: Improvizáció I. *Drámapedagógiai Magazin* 1999-es különszám 40 – 45.

(Ez a rész egyaránt kívánja szolgálni a Weöres-vers megismerését, vers- ill. kompozíciós ritmusának megélését, valamint a csoport kooperációs készségének fejlesztését. Ha a tanár – „várőr” – jól figyel, miközben mindig háttérbe vonul, magára hagyva a csoportot az alkotási idő minimalizálásával – szorító körülmény – képet kaphat arról is, ki a véleményvezér, kik a peremhelyzetűek, hogyan tudnak csoportszinten egyezkedni játékok, gyakorlatok tekintetében. Mindhárom próbát a tanári szerepből adjuk ki, reagáljuk le !)

1. próba: Találjanak ki egy közös **mozdulatsort**, minikoreográfiát, és mutassák be erre a ritmusra: // : tá-ti-ti, tá-ti-ti, tá-tá : //

(vö.: Bóbita táncol)

2. próba: Játsszon el a csoport egy mindegyikük által ismert **szabályjátékot**! Maguk választják ki a játékvezetőt is.

(vö.: Bóbita játszik)

3. próba: Két csoport alakul. A „várőr” előre megírt kártyákat ad nekik, hármat-hármat. Valamelyiket kiválasztva el kell játszani, saját **testükből** meg kell **építeni**, létrehozni esetleg működtetni azt, ami a kártyán van. Akkor ér véget az utolsó próba, ha a másik kiscsoport fel tudja ismerni a bemutatott dolgot.

A kártyák: várrom, szénakazal beleszúrt vasvillával, szörny

B kártyák: gyümölcskosár, szövőgép, bölcső

(vö.: Bóbita épít)

7. „Forró szék” - ill. egészcsoportos szerepjáték

A sikeres próbák után a „várőr” kitárja a kaput és a díszterembe vezeti az erdőlakókat. (Lásd a térmeghatározásról előbb írtakat !) Pemzli mester ajándékba hozott festménye felkerül a falra – azaz a rögzített **állóképet** megismételjük. Utána mindenki helyet foglal, s izgatottan várja Bóbita megérkezését. Középre egy üres széket teszünk, majd narrációnk eredményeként „megérkezik” „Bóbita”. Az iménti, várőr viselte kendőt a szék támlájára terítve, úgy ajánljuk meg Bóbita szerepét, hogy bárki kiülhet a kendővel leterített – tk. „**forró**” **székre** – és Bóbitaként válaszolhat mindenre, amire az erdőlakók kíváncsiak.

(A Weöres-vers ismert ill. az előző órákon olvasás szintjén megismerhető, valamint „Lantos”-tól (a CD-től) többször is hallhattuk a rajz készítése közben. Tehát a saját fantázia-képeken túl joggal várhatjuk a versszöveg értelmezéséből, esetleg félre-értelmezéséből, egyéni meglátásaiból adódó szokatlan kérdéseket is! Cserélhető a széken ülő szereplő, de a Bóbitáról

megtudható információk egyenműségére ügyeljünk! Szende kislányból ne legyen egyszerre csak elvetemült rocker-boszorkány...)

8. Ünnepség; hagyományos formák

A fenti beszélgetés idejét, hosszát tervezni nem lehet (végső határát tán igen), mélységét – mértékét a pillanat szüli meg. Jó érzéssel vegyük észre, ha kitelt a mértéke a rögtönzésnek, és mondjuk el, hogy a közös lakoma előtt Bóbita **táncba** hívja látogatóit.

(Elegáns – a dramatikus szerepjátszó-táborokra emlékeztető lezárása lehet[ne] a foglalkozásnak egy valóságos diák-lakoma ...)

A már említett Sebő-feldolgozás zenei közjátékai, és a szöveges részek zeneileg szimmetrikus felépítése segíthet a báli táncmulatságot jelentő, megjelenítő mozgásos rögtönzés létrehozásában, amely egyben újabb társművészet bevonását jelenti a drámaórába.

Tehát: a zenei közjáték alatt mindenki gondolkodik, tervez, majd jelzi, hogy neki van mozgásötlete; a szöveges rész 1. és 2. sorára bemutatja, elótáncolja a nagyon egyszerű, könnyen utánozható (néptánc- vagy teljesen spontán elemekre épülő) mozdulatsort. A 3. és 4. sorokra pedig a csoport együtt táncolja az ellesett mozdulatokat. Új versszakra kezdődik minden előlről. Da capo al fine!

9. Az óra zárása; A pillanat megjelölése

A vers utolsó versszakára már nem táncolunk, hanem a földre ülve, fekvé együtt énekeljük az utolsó, elszunnyadás előtti sorokat, majd több-kevesebb időt valóban hagyunk a csoportnak egy kis szunnyadásra, a történeteket végiggondoló ellazulásra. Zárásul mindenki **kimondhatja**, ott a földön fekvé – tanári érintésre – azt a **pillanatot**, amelyik neki a legfontosabb, legkedvesebb stb. volt ezen a Bóbita-verssel (és persze sok egyébbel) foglalkozó drámaórán.

10. Ráadás

Ráadásként – „ha tetszik, ha nem” – a foglalkozásvezető felolvassa saját versét, amelyben tanúbizonyságát adja, hogy mennyi empátiával próbálja megérteni és követni az Alkonyatok, Szent Johanna Gimik , tumblerek és Leauge of Legendsek digitális generációjának világát.

Bóbita, Bóbita játszik.
Ráakad egy fura site-ra.
Klikkel el onnan, ahol csak
békahadak fuvoláznak.

Bömböl a Bóbita anyja,
zúgnak a szitkok a szájból:
- Hát sose lesz meg a leckéd?!
De a lány laza, csak skype-ol.

- Bóbita, Bóbita, olvass!
- Hagyd a regényt! Mese sem kell!
Könyveimet magam írom,
facebookon és msn-nel.

Bóbita, Bóbita mérges:
- Gyenge a ramban a póver!
Gyűlöli vén masináját,
mint apa randa pulóvert.

Néz anya rútan a bútól.
Bámul a sok üzenetre.
Bóbita, Bóbita bootol,
s képeket rak fel a netre.

- Bóbita, Bóbita, mármost
hallgass a józan eszedre!
Sörrel apád kutyaházban.
Régi poén ... na de szedd le!

³ TÖRÖK László: bobita@bobita.hu In: Fűzfa Balázs: *irodalom_09* Budapest, Krónika Nova Kiadó, 2010.
8.

Bóbita, Bóbita épít
ködfalakat megabájtval.
- Ekkora sztár leszek úgyis!
Így kiabál teli szájtval.

Bóbita, Bóbita alszik.
A ledek pirosra váltva.
Az álom analóg élet,
s a lét egy dióda álma!